

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

50. An possit dari ignorantia invincibilis, quod in aliquo casu homicidium
sui ipsius sit licitum, & pro quo non debeat in dubio privari Ecclesiastica
sepultura? Ex. p. 6. t. 7. & Misc. 2. r. 47.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

teneretur ex charitate potius permittere se interfici; quam occidere inuasorem: quia in tali casu mors aeterna inuasoris non dependeret à voluntate libera ipsius; unde ex praecepto charitatis obligantis ad exponendam vitam temporalem pro vita spirituali proximi, quando iactura ipsius non dependet à voluntate ipsiusmet, teneretur inuasus permittere se interfici potius, quam occidere talem inuasorem.

6. Sed si dubitaret multum de suo statu, potius deberet cauere vitam spirituali propriae, quam alienae; Existimarem tamen, quod si quis ex charitate quamvis antea dederet esse in malo statu, permitteret se interfici, quod iustificaretur mediante actu tam heroico charitatis, & voto Sacramenti illo incluso. Haec Pontius, multum quidem notanda.

7. Colligitur ex dictis, posse occidi satellites, seu publicos ministros cum moderatione inculpatæ tutelæ, si forte, vel iniuste conentur interficere innocentem, vel illum capere, vt iniuste occidatur, dummodo ipsi sciant eum esse innocentem. Quod ignorent, & bona fide minus sum obeant, plerique Auctores docent non posse occidi; bonum enim commune postulat, vt non inferatur damnum ministris bona fide publicum officium exercentibus. Ita Dicastillus loco citato, n. 11. qui adducit Molinam, Couarr. Aragon. & alios; sed Franciscus de Cuenca de sui defensione lib. 2. q. 3. num. 11. & 12. ait, iniuste carceratum posse licite à carceribus fugere, tam adhibita conspiratione frangendo carcerem, quam vincula dirumpendo, & si opus fuerit etiam carceris Custodes occidendo; Bœrius d. decis. 215. num. 30. vers. quinimo, per Lucam de Penna in l. prohibitorium C. de iure scti lib. 20. col. 2. n. 11. vers. sed pone dum ageretur, Farinacius d. titul. de carceribus quaest. 27. n. 14. & d. qu. 30. n. 129. plures referens.

8. Nota, quod licet possit quis etiam interficere inuasorem iniustum vitae, bonorum, honoris proximi, vt impediatur si non possit alio impedi; difficultas est an teneatur quis id facere? ad hoc dubium Ioannes Pontius ubi supra, concl. 8. n. 31. sic respondet; Existimo quod sic, praesertim ad tuendam vitam innocentis, quia cum licite possit, videtur charitas obligare, vt faciat, quicquid dicat Cardinalis Lugo post Lessium, nam quamvis vita inuasoris sit ex se aequalis vitae inuasus, & ipsa occisio sit horrenda actio; tamen cum culpa ipsiusmet fiat, vt occidatur, omnino praefenda est vita inuasus, cuius etiam occisio est longè magis horrenda, quam inuasoris: imò huius non videtur horrenda, sed potius gloriosa. Ita ille.

RESOL. XLVIII.

An licitum sit sumere venenum, vt experiaris virtutem iherianae? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 38.

§. 1. AD hunc casum ita respondet Malderus in 2. 2. r. 3. c. 1. dub. 19. Non licet sumere venenum vt experiaris theriacam, nisi euidentis necessitas fuerit capiendi eius experimenta, aut satis certus fueris non subire in eo periculum, quod quia moraliter vix contingit, verius simpliciter Lopez negat. Ita ille.

2. Sed non desinam hic apponere verba Rodriguez in sum. 1. c. 221. n. 3. vbi sic ait. [No es pecado mortal tomar vno veneno o consentir que le muerda vna vibora para experimentar la virtud de la triaca, y esto concurriendo estas condiciones La primera que el que la compone se tenga por hombre que lo sabe bien hacer. La segunda que se prueue primero su virtud en vn bruto, y que el que la toma crea ser buena, y que no se pone a peligro. Assi lo tiene Nauarro, porque si està en duda, si se pone a peligro, illicito es tomarle.] sic ille.

RESOL. XLIX.

An aliquis ex ignorantia inuincibilis excusetur ab homicidio sui ipsius, praesertim in aliquo casu, & ad evitandam gravem ignominiam, vel seruandam castitatem? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 30.

§. 1. NEGatiue respondet Caiet. in 2. 2. q. 124. art. 1. Verum mihi placet affirmatiua sententia, quam tuncur Sotus de Iust. lib. 5. q. 1. art. 5. in fine. Lel. lib. 2. c. 9. dub. 6. n. 2; Becanus in 2. 2. de Iust. & iur. q. 1. de Homicidio, concl. 1. Malderus in 2. 2. r. 3. cap. 1. dub. 17. Filiucius tom. 2. r. 29. c. 4. n. 67. & Molina de Iust. 1. 4. tr. 3. disp. 9. n. 5. vbi sic ait. Quando quod de iure est naturali occultum, subtile, minimèque facile peruiam habet rationem, in id cadere potest ignorantia inuincibilis, quicquid alij in contrarium dicant, maxime quando id aestimatoribus huius mundi vitantis actus laude & honore dignus communitur reputatur. Neque est improbable ignorantiam exulasse à culpa lethali actum, quo Lucretia se ipsam interfecit, sumisèque alios actus ab Ethnicis hominibus perpetratos. Ita Molina. igitur dicendum est, quod quamvis homicidium sit contra lumen naturæ secundarium, hoc est, contra conclusiones deductas ex principijs notis lumine naturali, tamen potest cadere ignorantia in eiusmodi veritate, praesertim in aliquo casu, v. g. ad vitandam ignominiam, vel seruandam castitatem.

RESOL. L.

An possit dari ignorantia inuincibilis, quod in aliquo casu homicidium sui ipsius sit licitum, & pro quo non debeat in dubio priuari Ecclesiastica sepultura? Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 47.

§. 1. Hæc dubia discutienda sunt ex occasione casus huiusmodi facti enarrati à Bernardino Scardone de antiquitate Urbis Patavinae, lib. 2. Cap. 1. 4. vbi agitur de Isabella Bauignana puella agrestis sic asserit. Erit maritima laudis iacturam nobiles mulieres Patavinae ex eo fecisse videantur, quod hic modo puella rusticana obcurissimi nominis, pudicitiae splendore præ cæteris laudatæ tamè ex eo patriam nostram præclaro factio- roris laude fraudandâ non censuit, quin potius de tam generoso, ac pudici animi constantia, vel sic ignote puellæ ad præscum decus Patavinae pudicitiae, quicquid olim de hac ipsa in alio nostro opere de castitate iam dixi, hic rursus referendum putari. Nam quo tempore Maximilianus Augustus totam ferrè Venetiam, & praesertim agrum Patavinum excursionibus deuasabat: cum turmatim agrestes omnes in urbem confugerent, puella ista agrestis humili loco nata, sed nobilissimo animo & honesta for: na prædita, vbi urbe ingressa est, à propinquis suis (vt fit) ignara via à recto itinere ex minima trepidatione de se exit; & dum ita ignara locorum, extrabunda, lacrymas, omnia circumlustrat, in manus forte incidit Militum Venetorum, qui praesidio Urbis stabant: à quibus tracta est in proxima cõstubernia, vt ibi interim ludibrio haberetur eius pudicitia. Sed nescio quo colore, & fato profluit miscella domo, & recta ad portâ, quae pauld ante in gressu fuerat, festina procurrit, putans se tutiorem fore inter hostes, & in agris, atque vbi que locorum, quam intra aenia, & inter praesidia Ciuitatis. Insequitur incesti illi, acimpj prædones. Fugit exterrita puella more trepidæ & imbellis danae, quæ à canibus raptâ fugâ rapit in memora & saltus: & vbi euadere amplius nõ sperat, de prærupta saxi crepidine sese præcipit,

RESOL. LI.

An saltem si non liceat occidere directe seipsum, liceat tamen propria morti cooperari, aut eum periculo subire? Et multi casus in reatu huius Resolutionis in exemplum supra dicta questionis adducuntur, saepe contingentes in praxi? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 3. 1.

§. 1. CASUS est frequentissimus: dico igitur quod et si non liceat directe se ipsum occidere, licitum tamen est, si iusta causa adit, aliquid facere, vel omittere, unde certo mortem securam consistat. Potest hoc explicari multis casibus. Primo, miles potest, & tenetur non desistere stationem in periculo communi, etsi certus sit se occidendum. Secundo, reus potest non fugere ex carcere, quamvis certo sciat se morte plectendum, ut multi Martyres fecerunt. Imò potest malefactor zelus iustitiae & exempli publici se offerre iudici puniendum, ut docet Petr. Nauar. lib. 2. c. 3. n. 73. quia ob iustam causam potest aliquis desiderare mortem, & eam procurare legitimo modo sicut alteri, ita & sibi. Tertiò, condemnatus ad mortem per famem potest abstinere à cibo clanculum oblato, ut docet Henricus quodlib. 5. qu. 31. & infra videmus quod mirum est negari ab Aragon. & Victoria, cum doceant reum teneri bibere venenum si ad hoc condemnatur, qui enim haurit venenum positivè sibi infert aliquid directe interimens, qui autem non comedit, nihil sibi infert, sed permittit calore interno vitam absumi. Quarto, potest se quis obicere telo ad conservandam vitam Principis, & etiam ad conservandam vitam amici. Imò si amicus sit condemnatus ad mortem, potest se pro illo occidendum offerre, ut inquit Toletus. Quod intellige, si iniuste sit condemnatus, si enim iuste, alliceret alterum ad peccatum. Quintò, potes seruire infectis peste, etsi putres te moriturum, Sextò, potes iniicere ignem in pulverem tormentarium ad euertendam turrim hostilem, etsi certum sit momento te dissipandam, neque enim tu te interficis propriè, sed ignis impetus, vel ruina turris, quibus te ob iustissimam causam exponis, non secus ac is, qui se obicit telo, ut corpus Principis saluet. Et hac omnia docet Becanus de iust. & iure. in 2. 2. D. Thom. quest. 11. de Homicidio, concl. 2. & ante illum Lessius lib. 2. c. 9. dub. 6. n. 26. & Malderus in 2. 2. tr. 3. cap. 1. dub. 19. & Molfesius in sum. tom. 1. tr. 11. c. 19. n. 156.

2. Sed aliqui non admittunt multos ex supradictis casibus, & ideò Philippus Faber de rebus in 4. sentent. dist. 15. q. 3. disput. 5. 2. cap. 1. num. 46. ita asserit. Idem dicendum ad dubium de eo, qui damnatus est ad mortem, & commode absque vlla vi, & detrimento alterius potest fugere, si enim non fugit, directe se occidit, quia auxiliatur quodammodo ministris iustitiae in sua interfectione, qui autem praebet auxilium alteri ad occidendum aliquem directe, praesumitur occidere: qui autem iuste damnatus est ad mortem, non potest licite auxiliari carnifici ad suam mortem, sed solum tolerare patienter. Dicitur enim supra secundum omnes, quòd nemo potest se directe occidere, etiam pro vitando peccato mortali, & proinde multò minus potest quis directe auxiliari ministris suae mortis, ut iusta sententia habeat locum. Quòd verò adducunt Soto Azorius & alij, licere Martyri non fugere ex carcere pro bono fidei & religionis, nihil obest. Primo, quia est generalis regula quòd nemo debet dare alteri occasionem martyrii, & proinde Dominus in Euangelio Math. 5. dicebat, si vos persecuti fuerint in una civitate fugite in aliam. ideò si potest commode & sine scandalo fugere, tenetur. Secundo, quia si Martyr non fugit, non intèdit directe non fugere ut mortem subeat, sed ut confessio-

Sup. multis ex sequentibus casibus in Ref. seq. per totos §§. illius.
Sup. hoc supra in tr. 4. ref. 67. §. vii.
Sup. hoc supra sine Ref. seq. &c.
Infra in Resolutionibus quae hic sunt in tom. 6. tr. 1. Ref. 16. 17. &c.
Sup. hoc quarto in Ref. seq. §. quinto.
Sup. hoc quinto ibidem §. quarto.
Et pro sexto ibidem §. Secundo. & seqq.

pitat, mallens subito casu conteri, quàm comprehensa ludibrio esse rabidis molossis. Haud secus infelix Virgo, vbi effugium nullum reliquum videt, de Ponte Coruo, vbi forte aderat, in adiacentem fluvium sese praecipiti saltu demittit, pudicitiam suam Deo servandam committens. At dum propositi tenax ab illis adinuari recusat, & exterrita enatare nescit, nec curat, absorpta mox à flumine suffocatur: quae paulò post inuenta in proxima ripa, sine funebri officio sepelitur: haud digna, meo quidem iudicio, quae sic sepeliretur. Sed certum est, quòd sicut nihil prodest impiis celebris sepultura; ita nihil obest iustis vilis ac nulla. De ista Ioannes Nouentanus Patavinus cecinit hoc Epitaphium.

Euganeas inter praefans virtute puellas
Hoc iaceo indignè condita Virgo loco.
Nam cum me pereret lascivum miles ad usum,
Munera posse mori magna suere mihi.

Disce ago, si quanti Virgo servare pudorem
Pro quo nil vixit perdere corpus aquis.

Supposita hac celebri historia quaesitum mihi fuit à quibusdam amicis, an dicta Virgo à peccato homicidij possit excusari, & an rectè fuerit Ecclesiastica sepultura priuata. Et pro resolutione dubij supponendum est ex D. Thoma in 2. 2. quest. 64. art. 5. non licere seipsum occidere, etiam ad vitandam fornicationem. Vnde Beata Lucia ad impium Tyrannum affirmantem se eam ad lupanar ducturam, ut inibi à iuuenibus stupraretur. Non inquinatur, inquit, corpus nisi de consensu mentis: violentia tua mihi duplicabitur ad coronam. Hinc D. Augustin. lib. 1. de Civitate Dei, r. 18. cor homo qui mali nihil fecit, sibi malè faciat? Et ratio est, quia pudicitia virtus est animi comitem habens fortitudinem, unde cum virtus sit animi, consistit in animi consensu: quare si in impudicitia non consentitur, non amittitur pudicitia: & cum comitem habeat fortitudinem, debet potius quis ex fortitudine qualibet mala tolerare, quam seipsum interimere ad vitanda mala.

2. Sed licet haec doctrina vera sit, ego tamen in casu nostro puto excusandam esse supradictam mulierem: nam supponendum est hoc fecisse ex ignorantia inuincibilis, nam vt aduertit Trullench in Decalogum, tom. 2. lib. 5. cap. 3. dub. 1. num. 4. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 6. n. 33. Petrus Nauarus lib. 2. cap. 3. num. 13. & 14. Ioan. Vvigers de iustit. tract. 2. cap. 2. dub. 14. n. 92. & alij, se occidere ob pudicitiae custodiam non est ita evidens esse malum, quin inculpatè possit ignorari, & existimari licitum; quòd docuerunt Stoici, & insinuare videtur D. Hieronimus in c. 1. Iona vs. sus finem: his verbis. Vnde in persecutionibus non licet propria perire manu, absque eo quòd vbi castitas periclitaretur: hinc mulierem agrettem, vt erat dicta Isabella tali ignorantia laborasse maxima probabilitate dicendum est, & ideò saluo meliori iudicio Ecclesiastica sepultura priuanda non erat: nam, vt ego probavi in 4. parti. tr. 4. resol. 23. & obseruat Fagundez in Decalogum, tom. 1. lib. 5. c. 11. n. 3. in hac materia in dubio inclinandum est in fauorem; sed puto minori apparatu, vno scilicet Sacerdote vel altero quòd sepelienda fuisset ad terrorem aliorum, & nati exemplo hoc facinus perpetrarent; & vt cognoscerent talem mulierem non priuati sepultura Ecclesiastica ex praesumpta ignorantia, qua laborasse satis probabiliter existimari poterat: nam in hoc casu locus est coniecturis, vt patet ex Iulio Latorio in var. elucubr. tit. 2. c. 12. n. 28. Et licet occidentes seipsum non sint in Ecclesia sepeliendi, ex c. quibus 13. quest. 2. cap. placuit 23. qu. 5. c. ex part. 2. de sepulchris, hoc tamen prouenit, quia Canones supponunt tales decedere in peccato mortali ob desperationem, vel iracundiam. Sed in casu nostro satis probabiliter existimari potest dictam puellam Isabellam seipsam occidendam non decessisse in peccato ex inculpata ignorantia, quia erat puella rustica. Ergo, &c.

Que non est in tom. 7. Ref. 67. & in aliis eius primae not.